

Vård- och omsorgsutbildade samt barn- och fritidsutbildade

En metodstudie kring komvuxutbildade

Vård- och omsorgsutbildade samt barn- och fritidsutbildade

En metodstudie kring komvuxutbildade

Producent SCB, Statistiska centralbyrån
Social statistik och analys
Solna strandväg 86, 171 54 Solna
010-479 40 00

Förfrågningar Anna Wilén, 010-479 4079
anna.s.wilen@scb.se

Hanna Thunström, 010-479 4137
hanna.thunstrom@scb.se

Du får kopiera och på annat sätt mångfaldiga innehållet.
Vi vill dock att du uppger källa på följande sätt:
Källa: SCB, Vård- och omsorgsutbildade samt barn- och fritidsutbildade
En metodstudie kring komvuxutbildade Temarapport 2023:5

Education and training within social care, child care and recreation – A methods study on adult education

Producer Statistics Sweden, Social Statistics
and Analysis
SE-171 54 Solna, Sweden
010-479 40 00

Enquiries Anna Wilén, +46 10 479 4079
anna.s.wilen@scb.se

Hanna Thunström, +46 10 479 4137
hanna.thunstrom@scb.se

You may copy and otherwise reproduce the contents in this publication.
However, remember to state the source as follows:
Source: Statistics Sweden, Education and training within social care,
child care and recreation – A methods study on adult education.

URN:NBN:SE:SCB-2023-A40BR2305_pdf

Denna publikation finns enbart i elektronisk form på www.scb.se
This publication is only available in electronic form on www.scb.se

Förord

I SCB:s prognosberäkningar över den framtida tillgången och efterfrågan på arbetskraft med olika utbildningar har matchningsbedömningarna en central roll. Matchningsbedömningarna syftar till att visa vilka utbildningar som är matchade till olika yrken. Dessa bedömningar baseras på SCB:s register över befolkningens utbildning (UREG) och SCB:s yrkesregister. UREG visar individens högst uppnådda utbildning.

I de allra flesta fall är det mest lämpligt att anta att individens högst uppnådda utbildning är den som är bäst kopplad till individens yrke. Ibland kan dock individens senaste utbildning vara mer relevant för yrket. Syftet med denna metodstudie är att utreda om det kan vara lämpligt att i vissa fall basera Trender och Prognoser på individens senaste utbildning i stället för på individens högsta utbildning. I denna metodstudie studeras komvuxutbildade inom vård och omsorg respektive barn och fritid.

I regleringsbrevet för budgetåret 2022 specificerades önskemål om att SCB, utöver att fortsatt ansvara för det löpande arbetet med långsiktiga prognoser, ser över och utvecklar prognoserna för yrkesutbildade. Denna studie är ett första steg i att undersöka hur yrkesutbildningar på gymnasial nivå bäst hanteras i prognoserna.

SCB i april 2023

Cecilia Stenbjörn
Enhetschef

Oskar Nilsson
Sektionschef

Innehåll

Förord	4
Sammanfattning	7
Inledning	8
Rapportens disposition	9
SCB:s arbete med matchningsbedömningar	10
Kommunal vuxenutbildning (komvux)	12
Utbildningsregistret	14
Examinationen i prognosberäkningarna	14
Skolverkets statistik	15
Beskrivning av den studerade populationen	16
Utbildning innan komvuxstudierna	16
Säkra och mindre säkra utbildningsuppgifter	17
Avgränsningar på källa	19
Godkända yrkespoäng på komvux	20
Vanligaste yrken	20
Sammanfattning av kriterier för alternativ klassificering	23
Trender och Prognoser – en alternativ beräkning	24
Vård- och omsorgsutbildade	24
Bedömning år 2035	27
Barn och fritidsutbildade	27
Bedömning år 2035	29
Effekten på andra utbildningar	29
Avslutande kommentarer	31

Referenser.....	32
Bilagor	33
Bilaga 1.....	33
Bilaga 2.....	37
Education and training within social care, child care and recreation – A methods study on adult education.....	40
Summary	40

Sammanfattning

- År 2020 fanns det cirka 306 000 personer i åldrarna 16–74 år som hade en vård- och omsorgsutbildning och 133 000 personer som hade en barn- och fritidsutbildning som sin högsta valda utbildning i Utbildningsregistret, och därmed även i Trender och Prognoser. Av dessa förvärvsarbetade 69 respektive 74 procent.
- Ytterligare cirka 80 000 personer hade en vård- och omsorgsutbildning som sin senaste utbildning, men en annan vald ”högsta” utbildning. Motsvarande antal var cirka 16 500 för barn- och fritidsutbildning.
- Enligt kriterier som SCB bedömt som lämpligast är det i Trender och Prognoser aktuellt att i vissa fall ”byta” utbildningsuppgift till den senaste utbildningen. Detta gäller nästan 55 000 vård- och omsorgsutbildade och 8 200 barn- och fritidsutbildade.
- Att tillämpa dessa kriterier i Trender och Prognoser, dvs. att i vissa fall ändra till den senaste utbildningsuppgiften, ger en examination som är mer i nivå med Skolverkets statistik gällande de som ”avslutar” komvux inom dessa två yrkesutbildningar.
- En alternativ prognos efter ”bytet” av utbildningsuppgift visar att bristen på vård- och omsorgsutbildade blir fortsatt stor. Budskapet är detsamma som i Trender och Prognoser 2020 men antalsmässigt blir bristen något mindre. Det beror på att tillgången på utbildade ökar svagt under prognosperioden, till skillnad från i Trender och Prognoser 2020 där den minskar något. Dessutom ökar inte efterfrågan i samma utsträckning vilket beror på bättre matchning mellan utbildning och yrke i utgångsläget.
- Den alternativa prognosen för barn- och fritidsutbildade visar ett tydligare överskott jämfört med Trender och Prognoser 2020.
- I kommande Trender och Prognoser 2023 kommer den nya utbildningsklassificeringen att implementeras för vård- och omsorgsutbildade samt barn- och fritidsutbildade.

Inledning

Syftet med denna metodstudie är att utreda om det kan vara lämpligt att i vissa fall basera Trender och Prognoser på individens senaste utbildning i stället för på individens högsta utbildning. I denna metodstudie analyseras de som efter sin högst uppnådda utbildning har läst yrkeskurser på komvux med inriktning mot vård och omsorg respektive barn och fritid. Det finns flera anledningar till att dessa utbildningar studeras. En anledning är att utbildningsvolymen på komvux är störst för dessa två yrkesutbildningar.¹ Dessutom är det relativt vanligt att först läsa barn- och fritidsprogrammet på gymnasieskolan för att därefter läsa en vård- och omsorgsutbildning på komvux. Båda utbildningarna är inriktade mot omsorgsområdet, och det finns en viss utbytbart dem emellan. Det finns således en viss samvariation mellan dessa utbildningsgrupper som behöver hanteras i prognoserna. Arbetsmarknadsläget skiljer sig dock mellan dessa två utbildningar. Medan det i Trender och Prognoser 2020 bedöms bli stor brist på arbetskraft med vård- och omsorgsutbildning, väntas det bli ett visst överskott på barn- och fritidsutbildade år 2035. För dessa två utbildningsinriktningar skiljer sig också antalet examinerade från komvux i Trender och Prognoser mest från Skolverkets statistik över antalet som avslutar komvux.

Att denna metodstudie har varit möjlig att genomföra beror på det omfattande arbete som har utförts på SCB med att nyckla alla komvuxkurser sedan 1988 till gymnasieskolans yrkesprogram. Hur denna nyckling är gjord redovisas i bilaga 1. Detta arbete har gjort det möjligt att identifiera och studera de som läst en utbildning inom vård och omsorg eller barn och fritid, efter deras tidigare högst uppnådda utbildning, utifrån antal slutförda poäng på yrkeskurserna.

Möjligheterna att ersätta den högst uppnådda utbildningen i Utbildningsregistret med den senaste utbildningen har tidigare undersökts. I en intern metodstudie som levererades till Utbildningsdepartementet 2019 studerades personer som hade läst flera eftergymnasiala utbildningar. Studien visade att matchningen förbättrades för vissa personer med den alternativa utbildningsuppgiften. En rekommendation från denna studie var att i nästa steg inkludera gymnasieutbildning från komvux för att se i vilka fall det är mer relevant att använda den senaste utbildningen i stället

---

¹ År 2018 och 2019 hade enligt Skolverkets statistik över 60 procent av dem som avslutade yrkesutbildning på komvux omfattande minst en termins studier studerat någon av de här två inriktningarna. Bara vård- och omsorgsutbildningen utgjorde 48 respektive 43 procent av alla som avslutade komvux under åren 2018 och 2019.

för den valda högsta utbildningen i Utbildningsregistret. Denna metodstudie tar avstamp i denna rekommendation.

Rapportens disposition

Rapporten disponeras enligt följande. Inledningsvis redogörs för SCB:s arbete med matchningsbedömningarna. Därefter redovisas vilka utbildningar som ges på komvux inom området och hur många yrkespoäng som läses. Efter det följer en kortare introduktion till SCB:s register över befolkningens utbildning (UREG), som hädanefter kallas Utbildningsregistret, och de principer som används där för att bestämma utbildningsuppgift. Därefter beskrivs Skolverkets statistik inom området och i samband med detta ges en kortare jämförelse med SCB:s statistik.

Efter det följer en beskrivning av den studerade populationen; de som har en vård- och omsorgsutbildning respektive barn- och fritidsutbildning från komvux som sin senaste utbildning, men som har en annan vald utbildning i Utbildningsregistret som anses vara ”högre”. Denna grupp utgör den kompetens som prognoserna i dagsläget inte fångar. Beslut tas därefter för vilka av dessa det är aktuellt att ”byta” utbildningsuppgift till den senaste utbildningen i Trender och Prognoser. Slutligen redogörs för hur detta påverkar framskrivningen av den framtida tillgången och efterfrågan på utbildade.

SCB:s arbete med matchningsbedömningar

Matchningsbedömningarna mellan utbildning och yrke bygger på det omfattande bedömningsarbete som SCB gör i samband med de långsiktiga prognoserna i *Trender och Prognoser*. I bedömningarna tas hänsyn till såväl ämnes- som nivåmatchning mellan utbildning och yrke. SCB arbetar kontinuerligt med att förbättra matchningsbedömningarna och har i samband med detta genomfört ett antal studier.

År 2018 genomfördes en studie som gick ut på att kartlägga inom vilka yrken personer med olika utbildningsbakgrund arbetar och hur stor andel av de anställda som har ett yrke som helt, delvis eller inte alls matchar utbildningen. På detta sätt kunde utbildningar identifieras som ofta leder till ett arbete som motsvarar utbildningen men också motsatsen, det vill säga utbildningar där många arbetar inom yrken som inte bedöms överensstämma med utbildningens nivå eller inriktning.²

Studien visade att det generellt är bättre matchning för eftergymnasiala utbildningar än för gymnasiala yrkesutbildningar. Det fanns även variation i matchningsgraden mellan olika gymnasiala yrkesutbildningar. Matchningen var bättre bland utbildade inom vård och omsorg, fordon samt VVS än bland exempelvis utbildade inom restaurang och livsmedel samt barn och fritid. Även bland eftergymnasialt utbildade var variationerna stora. Det var bättre matchning för exempelvis läkar- och sjuksköterskeutbildade samt de flesta lärargrupper och sämre matchning bland dem som studerade exempelvis humaniora. Att matchningen är lägre i vissa grupper skulle i vissa fall kunna bero på att de som förefaller vara omatchade i registerstatistiken har studerat på flera utbildningar och att utbildningen som är adekvat för yrket inte är den högsta som visas i Utbildningsregistret.

En intern metodstudie år 2019 analyserade skillnaderna mellan den högsta och den senaste utbildningen och om den senaste utbildningen kunde vara ett bättre alternativ än den högsta i vissa fall. Studien avgränsades till dem som hade en eftergymnasial utbildning (minst ett år), vilken hade erhållits efter den högst uppnådda utbildningen som visas i Utbildningsregistret. Kartläggningen visade att

---

² Matchningen på Arbetsmarknaden – sambandet mellan utbildning och yrke (SCB, 2018).

matchningsgraden mellan utbildning och yrke ökade för vissa utbildningar då den senaste utbildningsuppgiften användes i stället för den högsta utbildningsuppgiften. Detta gällde exempelvis för tandsköterskeutbildade och yrkeslärarutbildade.

Yrkeslärarutbildade påverkades mest av att använda den alternativa utbildningsuppgiften. I tidigare Trender och Prognoser har detta hanterats när den framtida examinationen beräknats för yrkeslärare. I arbetet med Trender och Prognoser 2023 har SCB även reviderat de historiska utbildningsuppgifterna med den senaste utbildningen för att få en mer aktuell bild över tillgången på Yrkeslärare.

Kommunal vuxenutbildning (komvux)

Det finns två typer av gymnasieexamen på komvux, högskoleförberedande och yrkesexamen. Fokus i denna metodstudie är den sistnämnda. En gymnasieexamen från komvux består antingen enbart av betyg från komvux eller av en kombination av betyg från komvux och gymnasieskolan. Innehållet kan skilja sig något från en examen från gymnasieskolan, men en övervägande del av kurserna ska vara sådana som även kan ingå i ett motsvarande nationellt yrkesprogram i gymnasieskolan.⁵

Inom vård och omsorg finns två yrkespaket. Med yrkespaket menas en samling kurser kopplade till de nationella kompetenskraven för ett yrke som Skolverket rekommenderar ingår i yrkesutbildningen.⁴ De två yrkespaketen inom vård och omsorg är undersköterska och vårdbiträde, och utgörs av en samling kurser på 1 500 respektive 800 yrkespoäng, varav 100 poäng svenska.⁵ För barn och fritid finns det fyra olika yrkespaket, ett på 500 poäng, ett på 900 och två på 800 poäng.⁶

En yrkesexamen på gymnasienivå kräver godkänt betyg i kurser motsvarande 2 250 poäng av 2 500. Bland de här 2 250 poängen ingår kurser i svenska, engelska, matematik och ett komvux- eller gymnasiearbete.⁷ I gymnasieskolan ingår, utöver fördjupningar och gymnasiearbeten, gymnasiegemensamma och programgemensamma ämnen, det vill säga ämnen som alla i gymnasieskolan läser respektive ämnen som läses av alla som läser samma gymnasieprogram.⁹ På komvux upprättas i stället individuella studieplaner i samråd mellan elever och kommun utifrån elevens mål kring omfattning och yrkesinriktning.¹⁰ I studieplanen behöver det bland annat finnas

---

⁵ Se 14 § i förordningen (2011:1108)

⁴ Skolverket tar fram yrkespaketen i samråd med kunniga inom branschen och programråden.

⁵ Se bilaga 2a-2f för en sammanställning av de senaste yrkespaketen.

⁶ De fyra yrkespaketen inom barn och fritid är följande: Aktivitetsledare fritidshem, Barnskötare – elevassistent bas, Idrotts- och fritidsanläggning samt Bad och fritidsanläggning. De första två består av 500 respektive 900 poäng. De sistnämnda yrkespaketen består av 800 poäng vardera.

⁷ Svenska eller svenska som andra språk (kursen 1), engelska (kursen 5), matematik (kursen 1 a), och ett komvuxarbete alternativt gymnasiearbete. De här 2250 poängen ger högskolebehörighet.

⁸ Komvuxarbetet ger möjlighet att praktiskt bedöma elevens förmåga att utföra relevanta uppgifter inom yrket.

⁹ Sedan år 2021 är det 1 400 poäng programgemensamma ämnen inom vård och omsorg, inklusive 100 poäng svenska. Tidigare motsvarade de programgemensamma ämnena 1 100 poäng.

¹⁰ Se 16 § i förordningen (2011:1108).

information om vilket program inom gymnasieskolan som utbildningen ska motsvara.

Utbildningsregistret

Beräkningarna i Trender och prognoser använder Utbildningsregistret som visar högst uppnådda utbildning. Registret redovisar en utbildningsuppgift per individ.¹¹

För att klassificeras som gymnasieutbildad från komvux behöver en individ ha minst 550 avklarade gymnasiepoäng från komvux. För att dessutom få en yrkesinriktning behöver en tredjedel av dessa poäng vara avklarade inom yrkesämnena.

Om en person har läst flera utbildningar redovisas i Utbildningsregistret den utbildningsuppgift som har högst utbildningsnivå (utbildningens teoretiska längd i antal år). Om en individ genomgått flera utbildningar med samma teoretiska längd väljs den utbildning som senast avslutats. Det innebär att om en individ genomfört en utbildning vid ett senare tillfälle än den valda i Utbildningsregistret och denna utbildning är kortare, förblir således utbildningsuppgiften i registret oförändrad. Ett exempel kan vara en person som efter avslutad gymnasieutbildning läst en yrkesutbildning på komvux. I detta fall kommer den tidigare gymnasieutbildningen kvarstå som vald utbildningsuppgift i Utbildningsregistret, trots att individen har vidareutbildat sig och kanske även bytt yrkeskarriär. Detta påverkar givetvis individens matchning mellan utbildning och yrke i de fall då den senaste utbildningen bäst överensstämmer med individens yrke.

En avklarad 3-årig gymnasieutbildning kommer alltid att betraktas som en "högre" utbildningsnivå i Utbildningsregistret än avklarade poäng på komvux.¹² Detta gäller oavsett om utbildningen helt och hållet har avklarats i gymnasieskolan, på komvux eller i en kombination av båda.

Examinationen i prognosberäkningarna

Examinationen från komvux baseras i prognoserna på utbildningsuppgiften i Utbildningsregistret. I denna metodstudie undersöks om den senaste utbildningen är ett bättre alternativ att använda i Trender och Prognoser.

---

¹¹ Populationen i registret baseras på Registret över totalbefolkningen (RTB) över folkbokförda i Sverige den 31/12 varje år. Utbildningsuppgiften i registret är den högsta som uppnåtts senast vårterminen innan årsskiftet i fråga.

¹² Ett undantag är om en person tar ut ett examensbevis från komvux, detta är dock ovanligt.

Skolverkets statistik

Skolverket publicerar dels statistik över antalet som *studerar* på komvux inom olika yrkesinriktningar, dels över antalet som *avslutar* komvux inom olika yrkesinriktningar ett visst år. För att kunna redovisa statistiken per yrkesinriktning har Skolverket nycklat komvuxkurser mot olika yrkesprogram. Eftersom SCB inte har haft tillgång till Skolverkets nyckel har SCB tagit fram en ny.

Skolverkets statistik avseende *studerande* redovisas efter yrkesinriktning för dem som studerat minst 400 yrkespoäng.¹³ Poäng för det aktuella kalenderåret summeras oavsett om kursen är betygsatt eller inte. Individerna kan förekomma under flera kalenderår om deras summerade poäng är mer än 400 poäng varje kalenderår. Antalet studerande med inriktning mot vård och omsorg var år 2017 drygt 20 000. Därefter har antalet minskat något och år 2021 var det 18 600 som studerade vård och omsorg. När det gäller barn och fritid har antalet studerande ökat från 5 600 år 2017 till 9 700 år 2021.

Avslutade komvuxstudier redovisas både för dem med minst 400 och 800 poäng inom yrkesinriktningarna.¹⁴ För att räknas som att ha avslutat ett visst antal poäng behöver det finnas ett registrerat betyg för kursen, även ett icke-godkänt sådant är godtagbart. En individ betraktas ha avslutat komvux ett visst år om denna inte var registrerad på någon ytterligare kurs under de följande två åren. Detta medför att statistiken för ett visst år först kan publiceras när det gått ytterligare två år. Enligt Skolverket var det år 2018 cirka 9 500 som avslutade en vård- och omsorgsutbildning på komvux med minst 400 poäng, året därpå 8 500. Motsvarande antal för barn- och fritidsutbildning var 3 200 respektive 3 900.

Utbildningsdepartementet har tidigare lyft frågan om skillnader mellan SCB:s och Skolverkets statistik. I *Trender och prognoser 2020* räknade SCB på en examination från komvux inom vård och omsorg på 5 200 per år. En av förklaringarna till skillnaden mot Skolverkets statistik över antalet som *avslutar* komvux, vilka år 2018 var närmare dubbelt så många som i *Trender och prognoser*, är att Utbildningsregistret utgår från den högsta utbildning en person har. Som tidigare har nämnts är det många av dem som läser på komvux, som har en annan högre utbildning sedan tidigare.

---

¹³ Se Skolverkets tabell 8: Antal elever som studerat minst 400 poäng yrkeskurser mot en inriktning motsvarande gymnasieskolans yrkesprogram

¹⁴ Se Skolverkets tabell 2: [Etableringsstatus för olika elevgrupper som avslutat komvux](#)

Beskrivning av den studerade populationen

Den studerade populationen omfattar de som har en vård- och omsorgsutbildning respektive barn- och fritidsutbildning från komvux, men som har en annan vald utbildning i Utbildningsregistret som anses vara "högre".¹⁵ Komvuxstudierna har ägt rum någon gång mellan 1988 och 2020 och avslutats efter den "högsta" utbildningen, som redovisas i Utbildningsregistret.

År 2020 fanns det enligt Utbildningsregistret cirka 306 000 personer i åldrarna 16–74 år som hade en vård- och omsorgsutbildning och 133 000 personer som hade en barn- och fritidsutbildning som sin högsta valda utbildning i Utbildningsregistret. Av dessa förvärvsarbetade 69 respektive 74 procent.

Ytterligare cirka 80 000 personer hade en vård- och omsorgsutbildning, men en annan vald utbildning i Utbildningsregistret. Motsvarande antal var cirka 16 500 för barn- och fritidsutbildningen. Sammantaget utgör dessa 96 500 individer den populationen som studeras i detta avsnitt.

I Trender och prognoser kan det i vissa fall vara lämpligare att använda individens senaste utbildning, i stället för som idag individens högsta utbildning. Faktorer som tas i beaktande vid beslutet när den senaste utbildningen ska användas är källan till utbildningsuppgiften, antal godkända yrkespoäng på komvux samt vilka yrken dessa tenderar att arbeta i. Då det förekommer individer som arbetar inom yrken som inte är matchade till den senaste utbildningen, är principen att vara restriktiv med byte av utbildningsuppgift till den senaste när osäkerhet finns.

De beslut som tas resulterar i en alternativ klassificering av utbildade, vilken kommer att användas i Trender och prognoser framöver. Hur prognosen påverkas av den alternativa klassificeringen redovisas i avsnitt *"Trender och prognoser – en alternativ beräkning"*.

Utbildning innan komvuxstudierna

I detta avsnitt ges en överblick över vilka de högsta utbildningarna i Utbildningsregistret är för den studerade populationen. Detta redovisas i tabellen nedan.

---

¹⁵För mer information om vad som krävs för att räknas som komvuxutbildad samt hur Utbildningsregistret väljer "högsta" utbildning, se avsnitt "Utbildningsregistret".

Tabell 1: De fem vanligaste utbildningarna innan komvuxstudierna för den studerade populationen. År 2020. 16–74 år
Antal och andel.

Högsta utbildning	Antal	Andel
Senare komvuxutbildning inom vård och omsorg		
Samhällsvetenskaplig/humanistisk utbildning, gymnasial	12 400	15%
Barn- och fritidsutbildning, gymnasial	8 500	11%
Handels- och administrationsutbildning, gymnasial	6 600	8%
Restaurang- och livsmedelsutbildning, gymnasial	5 100	6%
Estetisk utbildning, gymnasial	3 200	4%
Övriga	44 300	55%
<i>Totalt</i>	<i>80 000</i>	<i>100%</i>
Senare komvuxutbildning inom barn och fritid		
Samhällsvetenskaplig/humanistisk utbildning, gymnasial	2 800	17%
Handels- och administrationsutbildning, gymnasial	1 300	8%
Restaurang- och livsmedelsutbildning, gymnasial	850	5%
Vård- och omsorgsutbildning, gymnasial	810	5%
Övrig utbildning i pedagogik, eftergymnasial	790	5%
Övriga	9 900	60%
<i>Totalt</i>	<i>16 500</i>	<i>100%</i>

Källa: Bearbetning av Utbildningsregistret avseende högsta och senaste utbildning. Sektionen för kompetensförsörjning och arbetsmiljö, SCB

Det var allra vanligast att ha en samhällsvetenskaplig eller humanistisk utbildning från gymnasiet innan komvuxstudierna i vård och omsorg eller barn och fritid. Gymnasiala utbildningar inom handel och administration samt restaurang och livsmedel var också bland de vanligaste utbildningarna, både för dem som hade läst vård och omsorg respektive barn och fritid på komvux. Bland dem som studerade vård och omsorg på komvux var det också vanligt att tidigare ha gått en gymnasial barn- och fritidsutbildning. Det motsatta var också förhållandevis vanligt, det vill säga att studera barn och fritid på komvux efter en gymnasial vård- och omsorgsutbildning.¹⁶

Säkra och mindre säkra utbildningsuppgifter

Utbildningsuppgifterna i Utbildningsregistret kan delas in i säkra och mindre säkra uppgifter. Detta påverkar beslutet om individens högsta utbildning bör ersättas med den senaste eller inte. Säkra uppgifter, eller uppgifter från säkra källor, är framför allt uppgifter som kommer från olika reguljära statistikregister över exempelvis avgångna från årskurs 9, avgångna från gymnasieskolan samt uppgifter om avklarade poäng i

¹⁶Notera att en restriktion som satts i data är att de som exempelvis läst vård och omsorg på gymnasiet och sen även detta på Komvux inte finns med i populationen.

högskolan, examinerade i högskolan och examinerade med forskarutbildning enligt Högskoleregistret (HREG). Legitimationer utfärdade av Socialstyrelsen och Jordbruksverket anses också vara säkra uppgifter. Även validerade utländska utbildningsuppgifter räknas som säkra uppgifter.

Som mindre säkra utbildningsuppgifter räknas i denna studie alla egenrapporterade utbildningsuppgifter. Exempel på egenrapporterade utbildningsuppgifter är de om utländsk utbildning i den årliga enkätundersökningen riktade till nyanlända invandrare samt Folk- och bostadsräkningarna.¹⁷ Även utbildningsuppgifter från osäkra källor räknas som mindre säkra. Osäkra källor till utbildningsuppgifter är sådana där det ofta är bristfällig information om exempelvis nivå eller inriktning på utbildningen.¹⁸

De vanligaste källorna till utbildningsuppgifterna i Utbildningsregistret för den studerade populationen är gymnasieskolans avgångsregister och enkätundersökningen till nyanlända invandrare om utbildning i ett annat land. Den säkra utbildningsuppgiften från gymnasieskolans avgångsregister uppgick till 21 och 28 procent bland dem med komvuxutbildning inom barn och fritid respektive vård och omsorg. Bland de vanligaste källorna fanns även några mindre säkra utbildningsuppgifter om utländsk utbildning (se FoB 90 och enkätundersökningen om utbildning i annat land). Dessa mindre säkra uppgifter uppgick till sammanlagt 27 och 35 procent av utbildningsuppgifterna för den studerade populationen inom vård och omsorg respektive barn respektive fritid.

---

¹⁷ Enkätundersökningen har hållits varje år sedan 1999.

¹⁸ Exempel på osäkra källor är gamla uppgifter såsom Folk- och bostadsräkningen 70, som ofta innehåller väldigt lite information, men även vissa myndighetsuppgifter såsom från Migrationsverket och Arbetsförmedlingen. Dessa blir valda till utbildningsuppgiften i Utbildningsregistret när det inte finns en utbildningsuppgift från en säker källa.

Tabell 2: De vanligaste källorna till uppgiften om högsta utbildning i Utbildningsregistret för den studerade populationen. År 2020. 16–74 år
Antal och andel.

Källa	Antal	Andel
Bland dem med komvuxutbildning inom vård och omsorg		
Gymnasieskolans avgångsregister	22 000	28%
Utbildning i annat land än Sverige (enkätundersökning)	12 400	16%
Ackumulerat register över avgångna från gymnasieskolan *	9 300	12%
Folk- och bostadsräkningen (FoB 90)	8 800	11%
Universitets- och högskoleregistret (HREG), avklarade yrkespoäng i högskolan	3 900	5%
Övriga	23 600	30%
Totalt	80 000	100%
Bland dem med en komvuxutbildning inom barn och fritid		
Utbildning i annat land än Sverige (enkätundersökning)	4 600	28%
Gymnasieskolans avgångsregister	3 400	21%
Utländska högskoleutbildningar - Högskoleverket (HSV)/Universitets- och högskolerådet (UHR) **	1 500	9%
Ackumulerat register över avgångna från gymnasieskolan	1 200	7%
Folk- och bostadsräkningen (FoB 90)	1 100	7%
Övriga	4 700	28%
Totalt	16 500	100%

Not: * Ackumulerat register över avgångna från gymnasieskolan motsvarar Gymnasieskolans avgångsregister för åren 1968–2000.

** Utländska utbildningar som validerats i Sverige anses vara säkra eftergymnasiala utbildningsuppgifter. Dessa utbildningsuppgifter ersätts inte med den senaste utbildningen.

Källa: Bearbetning av Utbildningsregistret avseende högsta och senaste utbildning. Sektionen för kompetensförsörjning och arbetsmiljö, SCB

Avgränsningar på källa

Det är viktigt att veta hur säker den valda utbildningsuppgiften i Utbildningsregistret är, eftersom syftet med metodstudien är att undersöka för vilka individer det är lämpligt att i stället använda den senaste utbildningsuppgiften. Utbildningsuppgiftens säkerhet i kombination med den högsta utbildningens utbildningsnivå avgör om utbildningsuppgiften ändras eller inte.

Vad gäller tidigare *gymnasial utbildning* görs bedömningen att den senaste utbildningen på komvux alltid ska ersätta den högst uppnådda utbildningen i Utbildningsregistret, oavsett hur säker utbildningsuppgiften är.

För tidigare *eftergymnasial utbildning* görs bedömningen att den senaste utbildningen på komvux ersätter den högst uppnådda endast om utbildningsuppgiften i Utbildningsregistret är mindre säker, eller om utbildningen inte är slutförd. När källan däremot är säker ändras inte utbildningsuppgiften. Slutförda eftergymnasiala utbildningar från säkra källor såsom Högskoleregistret och registret över examinerade från

yrkeshögskolan behåller den valda högsta utbildningen i Utbildningsregistret. Likaså de med validerade utländska utbildningar. Det finns exempelvis grundutbildade sjuksköterskor och tandsköterskor som efter sin högskoleutbildning läst komvuxkurser inom vård och omsorg men fortfarande arbetar som sjuksköterska eller tandsköterska. Dessa är det inte aktuellt att ”byta” utbildningsuppgift för.

Efter att ha begränsat den studerade populationen till de källkoder som anses motiverade att byta utbildningsuppgift för finns det 71 500 vård- och omsorgsutbildade och 14 000 barn- och fritidsutbildade kvar av de totalt 80 000 respektive 16 500 individerna.

Godkända yrkespoäng på komvux

I detta avsnitt redovisas hur många godkända yrkespoäng på komvux de 71 500 vård- och omsorgsutbildade och de 14 000 barn- och fritidsutbildade har och om antalet yrkespoäng i sin tur samvarierar med andelen som arbetar i ett adekvat yrke. Detta ger viktig information om ytterligare restriktioner bör sättas vid avgränsningen om vilka utbildningsuppgifter som ska ersättas. Omkring 96 procent av de 71 500 vård- och omsorgsutbildade hade minst 400 godkända yrkespoäng, och 76 procent hade minst 800 godkända yrkespoäng från komvux. Motsvarande andelar för barn- och fritidsutbildade var 94 respektive 59 procent.¹⁹

Tabell 3. Antal godkända yrkespoäng på komvux för den studerade populationen med de valda källorna. År 2020. 16–74 år
Antal och andel.

Poänggrupp	Vård och omsorg		Barn och fritid	
	Antal	Andel	Antal	Andel
1–199 yrkespoäng	230	0%	130	1%
200–399 yrkespoäng	2 400	3%	830	6%
400–599 yrkespoäng	5 100	7%	1 600	11%
600–799 yrkespoäng	9 200	13%	3 200	23%
800 yrkespoäng eller fler	54 600	76%	8 200	59%
Totalt	71 500	100%	14 000	100%

Not: I denna tabell redovisas endast de som läst en komvuxutbildning som omfattar minst 550 poäng, varav en tredjedel yrkespoäng.

Källa: Bearbetning av Utbildningsregistret avseende högsta och senaste utbildning. Sektionen för kompetensförsörjning och arbetsmiljö, SCB

Vanligaste yrken

Av de 55 000 individerna som har läst minst 800 yrkespoäng på komvux inom vård och omsorg var det 46 500 som förvärvsarbetade år 2020,

¹⁹En termins heltidsstudier motsvarar 400 poäng.

varav cirka 44 000 av dessa hade en aktuell yrkesuppgift (se tabellen nedan). Yrkesuppgifter antingen saknas eller är inte tillräckligt aktuella för 2 600 av de förvärvsarbetande. Av dem som hade läst minst 800 yrkespoäng inom vård och omsorg, förvärvsarbetade och hade en yrkesuppgift var det 26 400, eller 60 procent som arbetade som undersköterska. Sammantaget var det strax över 80 procent som arbetade som undersköterska, övrig vård- och omsorgspersonal eller som vårdbiträde och personlig assistent, det vill säga inom vård- och omsorgsyrken starkt kopplade till utbildningen. Av dem som läst färre yrkespoäng var andelen som arbetade inom vård- och omsorgsyrken betydligt lägre, 62 procent av dem som har läst 400–599 yrkespoäng och 74 procent av dem som läst 600–799 yrkespoäng.

Tabell 4: De vanligaste yrkena bland förvärvsarbetande år 2020 uppdelat på de som har 400–599, 600–799 respektive minst 800 godkända yrkespoäng inom vård och omsorg eller barn och fritid på komvux. 16–74 år.

Antal och andel.

	400–599 yrkespoäng		600–799 yrkespoäng		Minst 800 yrkespoäng	
	Antal	Andel	Antal	Andel	Antal	Andel
Vård- och omsorg						
Undersköterskor	1 000	31%	2 700	41%	26 400	60%
Skötare/Vårdare, boendestödjare/ Övrig vård- och omsorgspersonal	510	15%	1 400	22%	6 400	14%
Vårdbiträden/Personliga assistenter	540	16%	710	11%	3 000	7%
Barnskötare och elevassistenter m.fl.	200	6%	300	5%	1 500	4%
Kontorsass. o sekreterare (exkl. 4117 Med.sekr., vårdadm.)	100	3%	130	2%	900	2%
Försäljningsyrken inom detaljhandeln m.m.	95	3%	110	2%	500	1%
Övriga	870	26%	1 100	18%	5 200	12%
Totalt med yrkesuppgifter	3 400	100%	6 500	100%	43 900	100%
<i>Uppgift saknas/osäkra yrkesuppgifter</i>	360		530		2 600	
<i>Totalt antal förvärvsarbetande</i>	3 700		7 000		46 500	
Barn- och fritid						
Barnskötare och elevassistenter m.fl.	460	47%	1 700	73%	4 500	75%
Förskollärare	30	3%	40	2%	180	3%
Skötare/Vårdare, boendestödjare/ Övrig vård- och omsorgspersonal	61	6%	69	3%	160	3%
Undersköterskor	31	3%	39	2%	130	2%
Vårdbiträden/Personliga assistenter	59	6%	67	3%	130	2%
Försäljningsyrken inom detaljhandeln m.m.	45	5%	52	2%	100	2%
Övriga	290	29%	340	15%	790	13%
Totalt med yrkesuppgifter	970	100%	2 300	100%	6 000	100%
<i>Uppgift saknas/osäkra yrkesuppgifter</i>	160		310		660	
<i>Totalt antal förvärvsarbetande</i>	1 100		2 600		6 700	

Not: Antal förvärvsarbetande per yrke är sorterade i storleksordning för dem som har minst 800 godkända yrkespoäng.

Källa: Bearbetning av Utbildningsregistret avseende högsta och senaste utbildning. Sektionen för kompetensförsörjning och arbetsmiljö, SCB

Bland dem som har läst 800 yrkespoäng på komvux inom barn och fritid var det 75 procent som arbetade som barnskötare och elevassistenter. Motsvarande andel för dem som har läst 400–599 yrkespoäng var 47 procent och för dem som läst 600–799 yrkespoäng 73 procent.

Antal godkända yrkespoäng har därmed ett positivt samband med andelen som arbetar i ett matchat yrke. Det finns därför skäl att även ta hänsyn till antal godkända poäng vid avgränsningen av vilka individer som ett ”byte” av utbildningsuppgift är aktuellt för. Hur många yrkespoäng som är rimliga att sätta gränsen vid är en avvägning. I denna metodstudie väljer vi 800 yrkespoäng eller mer.²⁰

Den främsta anledningen till valet av gräns på 800 yrkespoäng är att detta motsvarar ett års heltidsstudier på komvux. Bedömningen är att det är en större andel av dem som avslutar två terminer på en utbildning som också har för avsikt att arbeta i adekvata yrken än det är bland dem som endast läser en termin. Ytterligare ett skäl till denna poänggräns är att fem av de sex yrkespaketen inom vård och omsorg samt barn och fritid innefattar minst 800 poäng (se bilaga 2).

Sammantaget handlar det år 2020²¹ om totalt cirka 55 000 vård- och omsorgsutbildade och 8 200 barn- och fritidsutbildade som har läst minst ett år och som det därför är aktuellt att ”byta” utbildningsuppgift för. Tillskottet till respektive utbildningsgrupp är dock mindre. Se tabell 5 på sidan 30 för att se hur nivån av antalet utbildade i Trender och Prognoser påverkas. Det beror på att när komvuxutbildade inom exempelvis vård och omsorg ökar kommer det även ske ett utflöde från andra utbildningsgrupper, även från de som hade barn- och fritid som sin högsta utbildning.

---

²⁰ För barn och fritid ökar andelen som jobbar som barnskötare och elevassistent fram till och med poängintervall 700–799. Detta innebär att det för just barn och fritid kan vara värt att i framtiden ha en något lägre poänggräns.

²¹ År 2020 redovisas här eftersom det är det sista året som det finns både utbildnings- och yrkesuppgifter för. För antal utbildade i Trender och prognoser 2020 som redovisas i tabellen på sidan 30 är utgångspunkten år 2019, vilket är en förklaring till att nivåerna skiljer sig något.

Sammanfattning av kriterier för alternativ klassificering

Sammanfattningsvis görs bedömningen att för de som läst yrkeskurser på komvux, men som har en annan utbildning som definieras som ”högre” i Utbildningsregistret, ska följande kriterier vara uppfyllda för att en person i stället ska räknas som vård- och omsorgsutbildad eller barn- och fritidsutbildad:

- Komvuxstudierna ska ha avslutats *efter* den högsta utbildningen registrerades.
- Komvuxstudierna ska motsvara minst 800 yrkespoäng inom kurser som kan kopplas till vård- och omsorgsprogrammet eller barn- och fritidsprogrammet. Poängen ska vara betygsatta med ett godkänt betyg. Hur kopplingen kurser och yrkesprogram görs redovisas i bilaga 1.
- Den högsta utbildningen som valts i Utbildningsregistret ska antingen vara på gymnasial nivå eller i vissa fall på eftergymnasial nivå. De med en eftergymnasial utbildning där utbildningsuppgiften anses ”mindre säker” inkluderas och byter utbildningsuppgift. Det handlar framför allt om personer som invandrat med egenrapporterade utbildningsuppgifter. Även de som påbörjat studier på högskolan, men inte tagit examen, inkluderas och byter utbildningsuppgift. Däremot inkluderas inte de med eftergymnasial utbildning vars utbildningsuppgift anses ”säker”. Det gäller personer med en examen från yrkeshögskolan eller från högskola/universitet. Dessa behåller sin högsta utbildning precis som tidigare.

Trender och Prognoser – en alternativ beräkning

På kommande sidor redovisas dels resultatet i Trender och Prognoser 2020, dels resultatet utifrån en beräkning med den alternativa klassificeringen av utbildade. Den alternativa prognosen utgår från samma dataunderlag som används i Trender och Prognoser 2020 men med den skillnaden att inflödet från komvux ökar i och med den ”nya” avgränsningen av utbildade.

Vård- och omsorgsutbildade

Denna metodstudie har visat att det är förhållandevis många som har läst vård- och omsorgskurser på komvux men som inte har en vård- och omsorgsutbildning som sin högsta utbildning och därmed inte klassificeras som vård- och omsorgsutbildade i Utbildningsregistret. Det är önskvärt att inkludera vissa av dessa som vård- och omsorgsutbildade i prognosen. Utifrån de kriterier som SCB förordar, och som sammanfattas i föregående avsnitt, handlar det om närmare 45 000 förvärvsarbetande år 2018. Att antalet skiljer sig mot det antal som redovisades tidigare på sidan 21 beror dels på olika år, dels på att detta antal avser förvärvsarbetande, inte hela befolkningen.

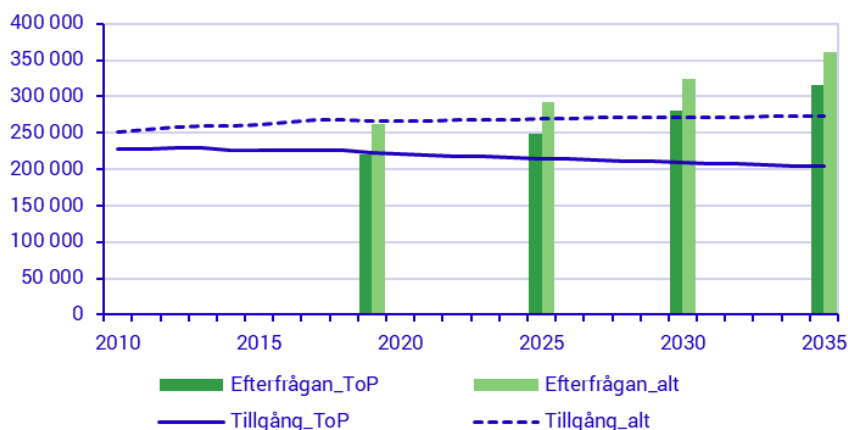
När dessa i stället betraktas som vård- och omsorgsutbildade resulterar det i att både tillgången på utbildade (arbetskraften) och antal förvärvsarbetande²² med vård- och omsorgsutbildning hamnar på en högre nivå startåret 2018 jämfört med i Trender och Prognoser 2020. Antalet förvärvsarbetande prognosens startår 2018 uppgår då till närmare 260 000, i stället för cirka 217 000 i Trender och Prognoser 2020. Den alternativa klassificeringen visar på en viss ökning av utbildade år 2010–2018, i stället för en viss minskning som i Trender och Prognoser 2020.

---

²² Det finns inga metoder att kvantifiera den faktiska efterfrågan i dagsläget. Efterfrågan på utbildade startåret 2018 definieras i Trender och Prognoser som antal förvärvsarbetande med en vård- och omsorgsutbildning. Efterfrågan är dock större än så eftersom det finns personer som arbetar inom vård- och omsorgsykten som inte har en vård- och omsorgsutbildning. Efterfrågeprognosen år 2035 tar till viss del höjd för denna ”brist” via utbildningsväxlingen.

Diagram 1: Vård- och omsorgsutbildade: Prognos över tillgång och efterfrågan på arbetskraft fram till år 2035, enligt Trender och Prognoser 2020 och den alternativa klassificeringen

Källa: Sektionen för kompetensförsörjning och arbetsmiljö, SCB

Tillgången väntas i den alternativa prognosen öka med ett par procent fram till år 2035, i stället för att minska med 10 procent som i Trender och Prognoser 2020. Examinationen från gymnasieskolan beräknas bli densamma som i Trender och Prognoser 2020, det vill säga cirka 3 800²⁵ personer per år. Orsaken till att utvecklingen fram till år 2035 skiljer sig i den alternativa prognosen beror på en ökad examination från komvux. Omkring 9 100 personer per år beräknas i den alternativa prognosen examineras från komvux under prognosperioden, jämfört med cirka 5 200 personer per år i Trender och Prognoser. Examinationen från komvux grundar sig på hur det såg ut det senaste läsåret som det fanns statistik för när prognosen gjordes, vilket var läsåret 2018/2019.

En examination på 9 100 per år ligger mer i nivå med Skolverkets statistik över antalet som avslutade komvux år 2018, vilket var cirka 9 500 personer²⁴. Att nivåerna inte är helt jämförbara beror på flera olika saker. Dels förklaras skillnaden av olika ställningstaganden kring antal poäng som ska vara uppnådda²⁵, dels hur Skolverket respektive SCB klassificerar komvuxkurserna till olika gymnasieprogram. Hur SCB gör den klassificeringen redovisas i bilaga 1.

En ökad examination från komvux medför att gruppen vård- och omsorgsutbildade ökar, vilket i sin tur leder till ett större antal som

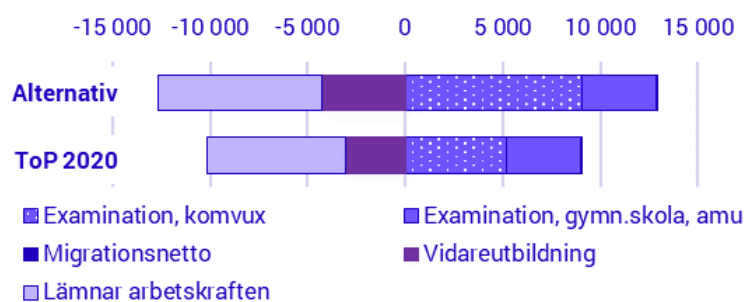
²³Här ingår även arbetsmarknadsutbildning.

²⁴ Här ingår både personer med 400–799 och 800 poäng eller mer. 7 200 av dessa hade läst 800 poäng eller mer. Se Skolverkets ”Tabell 2A: Etableringsstatus 2019 för olika elevgrupper som avslutat komvux 2018”.

²⁵För de som har en komvuxutbildning som sin högsta utbildning krävs i Utbildningsregistret 550 poäng, varav en tredjedel yrkeskurser. För de som har komvuxutbildningen som sin senaste utbildning, men inte sin högsta utbildning (studerade populationen i denna studie), krävs ett års komvuxstudier (800 godkända poäng).

vidareutbildar sig eftersom vissa av dessa kommer att studera vidare under prognosperioden. Se effektdiagrammet för tillgången. Det är vanligast att studera vidare på en högre utbildning inom hälso- och sjukvård, exempelvis sjuksköterskeutbildning eller vårdutbildningar inom yrkeshögskolan.

Diagram 2: Vård- och omsorgsutbildade: Tillgång, olika faktorerers effekt, årligt genomsnitt fram till år 2035

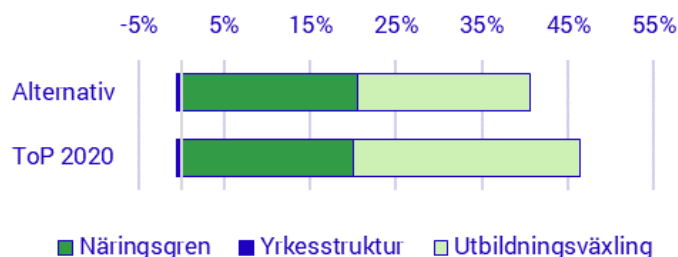

Källa: Sektionen för kompetensförsörjning och arbetsmiljö, SCB

Efterfrågan på vård- och omsorgsutbildade beräknas öka mycket kraftigt under prognosperioden i både Trender och Prognoser och i den alternativa prognosen. Den procentuella efterfrågetillväxten i den alternativa prognosen väntas dock bli något mindre än i Trender och Prognoser 2020, 40 procent jämfört med 46 procent, se effektdiagram för efterfrågan.

Omkring hälften av efterfrågetillväxten beror på ett ökat behov av arbetskraft inom äldreomsorgen samt hälso- och sjukvården, framför allt till följd av ett ökat antal äldre i befolkningen. Ungefär lika mycket bedöms efterfrågan öka till följd av den utbildningsväxling som väntas inom yrkena undersköterska, skötare, vårdbiträde och personlig assistent. Det innebär att andelen som har en vård- och omsorgsutbildning bedöms öka inom dessa yrken. Effekten av utbildningsväxlingen blir något mindre i den alternativa prognosberäkningen. Detta beror på en bättre matchning på de vård- och omsorgsutbildade i dagsläget vilket ger en dämpad effekt av utbildningsväxlingen framöver.

Diagram 3: Vård- och omsorgsutbildade: Efterfrågan, olika faktorerers effekt år 2018–2035, procent

Källa: Sektionen för kompetensförsörjning och arbetsmiljö, SCB

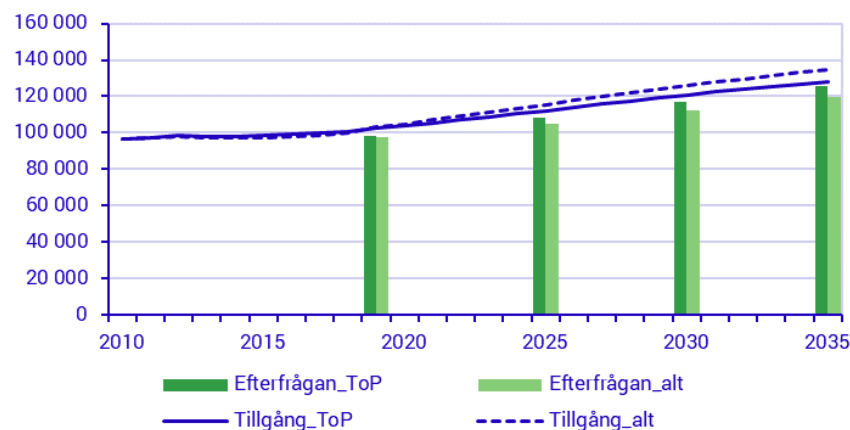
Bedömning år 2035

Bristen på vård- och omsorgsutbildade beräknas bli stor år 2035 i Trender och Prognoser 2020. Även i den alternativa prognosberäkningen beräknas det bli stor brist år 2035. Budskapet blir därmed detsamma. Antalsmässigt blir dock bristen något mindre i detta alternativ.

Barn och fritidsutbildade

På samma sätt som för vård- och omsorgsutbildade görs en alternativ prognos för barn- och fritidsutbildade med ökat inflöde från komvux enligt de kriterier som presenterats tidigare.

Diagram 4: Barn och fritidsutbildade: Prognos över tillgång och efterfrågan på arbetskraft fram till år 2035, enligt Trender och Prognoser 2020 och den alternativa klassificeringen

Källa: Sektionen för kompetensförsörjning och arbetsmiljö, SCB

I den alternativa prognosen väntas 3 800 per år examineras från komvux med inriktning mot barn och fritid. Det kan jämföras med examinationen i Trender och Prognoser, som beräknades till cirka 2 500 per år. En nivå på 3 800 per år ligger mer i linje med den nivå Skolverket presenterar i sin statistik. År 2018 beräknade Skolverket att det var 3 200 som avslutade sina komvuxstudier och år 2019 att det var 3 900.²⁶ Att nivåerna skiljer sig något finns som tidigare nämnts förklaringar till, se tidigare avsnitt om vård- och omsorgsutbildade.

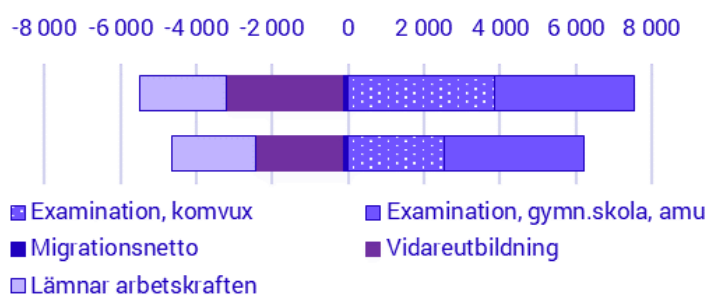
När examinationen från komvux inom vård och omsorg ökar i den alternativa prognosberäkningen leder det till att antalet barn- och fritidsutbildade som vidareutbildar sig ökar. Detta beror på att det är relativt vanligt att de som läst barn- och fritidsutbildningen på gymnasieskolan, och har det som vald högsta utbildning i Utbildningsregistret, därefter läser komvuxkurser inom vård och

²⁶ Här ingår både personer med 400–799 och 800 poäng eller mer. Se Skolverkets ”Tabell 2A: Etableringsstatus 2019 för olika elevgrupper som avslutat komvux 2018”.

omsorg. Om dessa personer har godkända vård- och omsorgskurser på minst 800 poäng efter sina gymnasiestudier klassificeras dessa om som vård- och omsorgsutbildade i den alternativa prognosen. Effekten blir att antalet barn- och fritidsutbildade som vidareutbildar sig ökar i den alternativa prognosen, se effektdiagrammet för tillgången.

Det innebär att nivån på tillgången blir ungefär densamma som i Trender och Prognoser historiskt, trots det ökade inflödet från komvux. Under prognosåren fram till år 2035 kommer dock tillgången i den alternativa prognosberäkningen öka något mer än i Trender och Prognoser. En förklaring är att examinationen från komvux inom barn och fritid ökade mycket kraftigt de sista två åren 2018 och 2019, en nivå som sedan antas gälla under hela prognosperioden fram till 2035. Det leder då till ett visst inflöde av utbildade varje år vilket på sikt får en positiv effekt på tillgången.

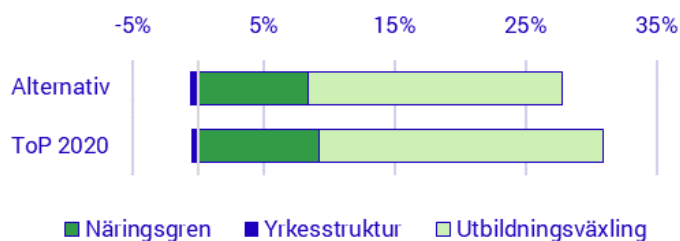
Diagram 5: Barn och fritidsutbildade: Tillgång, olika faktorerers effekt, årligt genomsnitt fram till år 2035

Källa: Sektionen för kompetensförsörjning och arbetsmiljö, SCB

Efterfrågan ökar med 27 procent fram till år 2035 i den alternativa prognosberäkningen jämfört med cirka 30 procent i Trender och Prognoser. Att efterfrågeökningen blir något mindre i den alternativa prognosen beror, liksom för vård- och omsorgsutbildade, på en något bättre matchning för barn- och fritidsutbildade startåret 2018. Effekten av utbildningsväxlingen blir därmed inte fullt lika stor i den alternativa beräkningen, se effektdiagram för efterfrågan nedan.

Diagram 6: Barn och fritidsutbildade: Efterfrågan, olika faktorerers effekt år 2018–2035, procent

Källa: Sektionen för kompetensförsörjning och arbetsmiljö, SCB

Bedömning år 2035

Den alternativa prognosen visar ett tydligt överskott på barn- och fritidsutbildade år 2035. Bedömningen i Trender och Prognoser var ett visst överskott.

Effekten på andra utbildningar

Eftersom en person endast kan ha en utbildningsuppgift innebär en ökad tillgång på vård- och omsorgsutbildade och barn- och fritidsutbildade att tillgången på andra utbildningsgrupper minskar i motsvarande omfattning. Påverkan på övriga utbildningar blir dock marginell utifrån den alternativa klassificeringen av komvuxutbildade. Ingen bedömning av arbetsmarknadsläget 2035 för övriga utbildningar ändras i den alternativa prognosen.

I kommande tabell redovisas nivån av antal utbildade i Trender och Prognoser 2020 och utifrån den alternativa klassificeringen av komvuxutbildade inom vård och omsorg respektive barn och fritid. I tabellen redovisas de utbildningar där effekten av den alternativa klassificeringen blir störst procentuellt sett, omkring 2 procent eller mer. Året som redovisas är 2019 vilket är det senast kända året i Trender och Prognoser 2020 vad gäller antal utbildade.

Som tidigare nämnts ökar antalet vård- och omsorgsutbildade tydligt enligt den alternativa klassificeringen. År 2019 handlar det om totalt 51 500 personer. Antalet barn- och fritidsutbildade ökar endast med 600 personer. Att inte barn- och fritidsutbildade ökar mer beror, som tidigare nämnts, på en ökad vidareutbildning från denna grupp.

Övriga utbildningar minskar något av den alternativa klassificeringen jämfört med nivån som uppmättes i Trender och Prognoser 2020. Den största effekten, procentuellt sett, ser man bland dem med en hotell- och turismutbildning på gymnasial nivå. Här minskar antalet utbildade med cirka 1 100 eller närmare 5 procent. Även utbildade med en hantverksutbildning minskar med cirka 1 200 personer motsvarande ungefär 5 procent. Den största effekten, antalsmässigt, är för högskoleförberedande utbildning där nivån av antalet utbildade minskar med 15 200 personer. Även handels- och administrationsutbildade och restaurang- och livsmedelsutbildade minskar, med 5 400 respektive 4 100 personer. Det handlar om en nivåförskjutning på cirka 2 till 3 procent.

Effekten blir även tydlig för flera ”övriga” gymnasiala och eftergymnasiala utbildningar, det vill säga utbildningar som endast har kunnat specificeras till ett visst ämnesområde och inte till en specifik utbildning. Dessa *övriga* utbildningar har varit svåra att prognosticera och redovisas inte på egna resultatuppslag i Trender och Prognoser. I dessa utbildningsgrupper finns många personer som har invandrat till Sverige. Att man genom den alternativa klassificeringen av komvuxutbildade i högre grad kan föra dessa personer till en

specificerad gymnasial utbildning, som redovisas på ett eget resultatuppslag, ökar täckningen i prognosen.

Tabell 5: Befolkningens utbildning före och efter den alternativa klassificeringen av komvuxutbildade. Avser samtliga i befolkningen oavsett om man förvärvsarbetar eller inte. År 2019.

Antal och procent.

Utbildning	Befolkningens utb. ToP	Befolkningens utb. Alternativ	Diff. antal	Diff. procent (%)
<i>Utbildningar som ökar</i>				
Vård- och omsorgsutbildning - gymnasial	308 100	359 600	51 500	18
Barn- och fritidsutbildning - gymnasial	130 900	131 500	600	0,5
<i>Utbildningar som minskar</i>				
Hotell- och turismutbildning - gymnasial	21 400	20 400	-1 100	-4,9
Hantverksutbildning - gymnasial	25 600	24 500	-1 200	-4,5
Övrig utbildning i pedagogik - gymnasial	4 100	3 900	-200	-4,4
Övrig utb. i naturvetenskap – eftergym., kortare än 3 år	5 700	5 600	-200	-3,1
Restaurang- och livsmedelsutbildning - gymnasial	131 900	127 800	-4 100	-3,1
Övrig utbildning i humaniora och konst - eftergymnasial	10 400	10 200	-300	-2,7
Eftergymnasial utbildning, ospecificerad	51 000	49 600	-1 400	-2,7
Naturbruksutbildning - gymnasial	92 700	90 300	-2 400	-2,6
Gymnasial utbildning, ospecificerad	95 500	93 000	-2 500	-2,6
Övrig utbildning i pedagogik - eftergymnasial	45 500	44 400	-1 100	-2,5
Övrig utb. i samhällsv., juridik, handel, admin. - eftergym.	80 700	78 900	-1 800	-2,2
Högskoleförberedande utbildning	849 800	834 600	-15 200	-1,8
Handels- och administrationsutbildning - gymnasial	324 800	319 400	-5 400	-1,7
Övriga utbildningar	5 232 700	5 217 300	-15 400	-0,3
<i>Totalt</i>	<i>7 410 900</i>	<i>7 410 900</i>	<i>0</i>	<i>0</i>

Källa: Bearbetning av Utbildningsregistret avseende högsta och senaste utbildning. Sektionen för kompetensförsörjning och arbetsmiljö, SCB

Avslutande kommentarer

I *Trender och Prognoser 2023* kommer den alternativa klassificeringen av komvuxutbildade implementeras för vård- och omsorgsutbildade samt barn- och fritidsutbildade. I det fortsatta arbetet planeras även en genomsyn av övriga yrkesprogram på liknande sätt. I en sådan studie, då samtliga yrkesprogram inkluderas, kan det även vara aktuellt att se över om en poänggräns på 800 fortsatt är rimlig.

Det skulle även vara önskvärt att framöver se över de utbildningar som är kopplade till yrkeshögskolan. I Utbildningsregistret inkluderas endast de som tar en examen från yrkeshögskolan i dagsläget. En översyn planeras i samband med årets uppdatering av Utbildningsregistret. Planer finns på att studera hur många poäng de som läst på yrkeshögskolan, men ej taget en examen, har klarat av. För flera av dessa utbildningar inom yrkeshögskolan, liksom för komvux, är det en betydande del som har en annan utbildning sedan tidigare, vilken enligt Utbildningsregistret betraktas som "högre". För vissa av dessa kan det vara aktuellt att i stället välja den senaste utbildningen i prognoserna.

Värt att nämna är att det i denna metodstudie även gjordes ett försök att välja utbildningsuppgift utifrån individens yrke. Det visade sig vara svårt och komplext, varför avgränsningen i stället blev antal godkända poäng på komvux, vilket har ett starkt samband med sannolikheten att arbeta i ett adekvat yrke. Svårigheterna med att välja utbildning helt utifrån yrke berodde på flera olika saker. Yrkesuppgift saknas för de som inte förvärvsarbetar (utbildningsuppgift behövs för hela befolkningen), yrkesuppgifter saknas eller är inte tillräckligt aktuella även för vissa förvärvsarbetande varför det blir svårt att fånga hela populationen. En person kan även ett år vara förvärvsarbetande inom ett vård- och omsorgsyрке för att året därpå vara arbetslös. Detta gör det svårt att välja utbildning utifrån yrke.

Det är dock intressant att nämna att av samtliga som läst yrkeskurser på komvux, oavsett antal godkända poäng, var det totalt 48 000 som arbetade inom vård- och omsorgsyrken respektive 8 000 som barnskötare år 2020. Det är ungefär i nivå med antalen som "byter" utbildningsuppgift i den alternativa klassificeringen, vilket som tidigare nämnts var 55 000 vård- och omsorgsutbildade respektive 8 200 barn- och fritidsutbildade.

Referenser

SCB (2020). *Trender och Prognoser 2020*. Stockholm: SCB. [Trender och Prognoser 2020 \(scb.se\)](#)

SCB (2018). *Matchningen på arbetsmarknaden – sambandet mellan utbildning och yrke*. Stockholm: SCB. [Matchningen på arbetsmarknaden \(scb.se\)](#)

SCB (Opublicerat). *Högsta och senaste utbildning – Utredning av skillnaderna mellan den högsta och den senaste utbildningen i Utbildningsregistret*. Opublicerat internt dokument.

Bilagor

Bilaga 1

Tabell B1: Kopplingen mellan yrkeskurser på komvux och gymnasieprogram som använts i denna studie. Yrkeskurser år 1988–2020.²⁷

Lista över yrkeskurser

Vård och omsorg

Akutsjukvård

Alternativ medicin

Ambulanssjukvård

Anatomi

Barn- och ungdomskunskap

Barn- och ungdomssjukvård

Barnhälsovård

Barnsjukvård

Barnskötare inom omsorg/fritidsverksamhet

Dermatologi

Elektromedicinsk utrustning

Etik och livsfrågor

Farmakologi

Folkhälsokunskap

Fothälsovårdkunskap

Funktionsförmåga och funktionsnedsättning

Gas- och vätsketeknik

Geriatric

Gerontologi och geriatric

Grundläggande vård och omsorg

Handledning

Hemsjukvård

Hudvårdskunskap

Hälso- och omsorgskunskap

---

²⁷ Att kurserna i bilaga 1 och 2 skiljer sig beror flera olika saker. Många av de kurskoder som finns i bilaga 1 är inte aktiva längre. Kurskoderna som finns i yrkespaketet, bilaga 2, har många gånger tillkommit under de senaste terminerna och ingår därmed inte i bilaga 1. Det beror även på att olika benämningar på kurserna.

Hälsa- och sjukvård
Hälsokunskap
Informations- och kommunikationsteori
It i vård och omsorg
Lindrande vård
Medicin
Medicin för tekniker
Medicinsk elektronik
Medicinsk grundkurs
Medicinsk teknik
Mikrobiologi och hygien
Människan socialt och kulturellt
Människokunskap
Områdeskunskap
Omsorg
Omvårdnad - Akutsjukvård
Omvårdnad - Primärvård
Omvårdnad - Psykiatri
Omvårdnad - Sjuka barn och ungdomar
Omvårdnadskunskap
Psykiatri
Radiologisk utrustning
Rehabilitering och habilitering
Räddningsmedicin
Sjukvård
Social omsorgskunskap
Socialkunskap
Socialpedagogik
Socialpsykiatri
Socialt arbete
Socialt behandlingsarbete
Specialpedagogik
Teknik i vård och omsorg
Utbildning till barnskötare
Utvecklingsstörning/funktionshinder
Vård och omsorg specialisering
Vård och omsorg vid demenssjukdom
Vård- och omsorgsarbete
Vårdpedagogik och handledning
Vårdpraktik
Äldres hälsa och livskvalitet

Barn och fritid

Aktivitetsledarskap

Animation, lek och idrott

Anläggningar och miljöer

Arbete och lärande

Att arbeta i förskola och fritidshem

Att arbeta som elevassistent

Att möta elever med funktionsnedsättning

Badverksamhet

Barn i förskola, skola och fritidshem

Barn- och fritidskunskap

Barn- och fritidspedagogik

Barn- och fritidsverksamhet

Barn och musik

Barn- och skolbarnsomsorg

Barn, dans och teater

Barn-, kultur- och fritidsverksamhet

Barns lärande och utveckling

Barns lärande och växande

Barns miljöer

Barnskötare

Biblioteksverksamhet

Dramapedagogik

Drift och underhåll av fritidsanläggningar

Elevens lärande och utveckling

Elevens miljöer

Fritid för funktionshindrade

Fritid som socialt fenomen

Fritidens aktiviteter

Fritidens betydelse

Fritidsanläggningar och fritidsmiljöer

Fritidskunskap

Fritidsverksamhet

Förskola, skola och fritidshem

Handikapp och fritid

Hälsopedagogik

Individ och samhälle

Kommunikation

Kultur och folkbildning

Ledarskap inom lek och idrott

Lärande och pedagogiskt ledarskap
Lärande och utveckling
Människor i behov av stöd
Människors miljöer
Natur och friluftsliv
Pedagogiska teorier och praktiker
Pedagogiskt arbete
Pedagogiskt ledarskap
Projekt och arrangemang
Psykosocialt arbete
Rörelse och uteaktiviteter
Skapande dramatik
Skapande verksamhet
Skidåkning
Ungdoms- och föreningsarbete
Utveckling, livsvillkor och socialisering
Verksamhet och service
Yrke och lärande
<i>Ingår i båda yrkesinriktningar</i>
Gymnasiearbete
Komvuxarbete

Bilaga 2

Tabell B2a: Yrkespaket, Vård och omsorg, Undersköterska (1500p)

Yrkeskurser	Poäng
Efter juli 2021	
Anatomi och fysiologi 1	50
Anatomi och fysiologi 2	50
Funktionsförmåga och funktionsnedsättning 1	100
Funktionsförmåga och funktionsnedsättning 2	100
Gerontologi och geriatrik	100
Hälso- och sjukvård 1	100
Hälso- och sjukvård 2	100
Omvårdnad 1	100
Omvårdnad 2	100
Psykiatri 1	100
Psykiatri 2	100
Psykologi 1	50
Social omsorg 1	100
Social omsorg 2	100
Vård och omsorg specialisering	100
Samhällskunskap 1a1	50
Svenska 1/Svenska som andraspråk 1	100
T.o.m. juli 2021	
Hälsopedagogik	100
Medicin 1	150
Etik och människans livsvillkor	100
Psykiatri 1	100
Psykologi 1	50
Specialpedagogik 1	100
Vård- och omsorgsarbete 1	200
Vård- och omsorgsarbete 2	150
Valfria kurser från programfördjupningen inom vård och omsorg (ej engelska eller matematik)	300
Vård och omsorg specialisering	100
Svenska 1/Svenska som andra språk 1	100
Samhällskunskap 1a1	50

Tabell B2b: Yrkespaket, vård och omsorg, Vårdbiträde (800p)

Yrkeskurser	Poäng
<i>Efter juli 2021</i>	
Anatomi och fysiologi 1	50
Funktionsförmåga och funktionsnedsättning 1	100
Gerontologi och geriatrik	100
Hälso- och sjukvård 1	100
Omvårdnad 1	100
Psykiatri 1	100
Psykologi 1	50
Social omsorg 1	100
Svenska 1/Svenska som andraspråk 1	100
<i>T.o.m. juli 2021</i>	
Hälsopedagogik	100
Medicin 1	150
Etik och människans livsvillkor	100
Psykiatri 1	100
Psykologi 1	50
Specialpedagogik 1	100
Vård- och omsorgsarbete 1	200

Tabell B2c: Yrkespaket, Barn och fritid, Aktivitetsledare fritidshem (500p)

Yrkeskurser	Poäng
Barns lärande och växande	100
Fritids- och idrottskunskap	100
Pedagogiskt arbete	200
Pedagogiskt ledarskap	100

Tabell B2d: Yrkespaket, Barn och fritid, Barnskötare - Elevassistent bas (900p) + Påbyggnad (400p)

Yrkeskurser	Poäng
<i>Kurs Etnicitet och kulturmöten</i>	100
Kurs Grundläggande vård och omsorg	100
Kurs Hälso pedagogik	100
Kurs Kommunikation	100
<i>Kurs Lärande och utveckling</i>	100
Kurs Människors miljöer	100
Kurs Pedagogiska teorier och praktiker	100
Kurs Pedagogiskt ledarskap	100
Kurs Specialpedagogik 1	100
<i>Påbyggnad-barnskötare</i>	
Kurs Barns lärande och växande	100
Kurs Pedagogiskt arbete	200
Kurs Skapande verksamhet	100
<i>Påbyggnad – Elevassistent 400 poäng</i>	
Kurs Barns lärande och växande	100
Kurs Pedagogiskt arbete	200
Kurs Specialpedagogik 2	100

Tabell B2e: Yrkespaket, Barn och fritid, Idrotts- och fritidsanläggning (800p)

Yrkeskurser	Poäng
<i>Kurs Drift och underhåll av fritidsanläggningar</i>	100
Kurs Entreprenörskap	100
Kurs Fritids- och friskvårdsverksamheter	200
Kurs Fritids- och idrottskunskap	100
<i>Kurs Fritidsmiljöer och arenor</i>	100
Kurs Pedagogiskt ledarskap	100
Kurs Service och bemötande 1	100

Tabell B2f: Yrkespaket, Barn och fritid, Bad- och fritidsanläggning (800p)

Yrkeskurser	Poäng
<i>Kurs Aktivitetsledarskap – simlärare SLS</i>	100
Kurs Aktivitetsledarskap – vattenträninginstruktör	100
Kurs Bad- och friskvårdsanläggningar	100
Kurs Fritids- och friskvårdsverksamheter	100
<i>Kurs Fritids- och idrottskunskap</i>	100
Kurs Pedagogiskt ledarskap	100
Kurs Service och bemötande 1	100

Education and training within social care, child care and recreation – A methods study on adult education

Summary

Assessments on how closely field of education corresponds to occupation play a central role in Statistics Sweden's (SCB) projections of future labour supply and demand. The aim is to show which fields of education can be considered a match for different occupations. These assessments are based on data from SCB's education and occupation registers. The education register reports an individual's highest educational attainment.

In most cases it is appropriate to assume that it is an individual's highest educational attainment which is most closely linked with the individual's occupation. In some cases, however, the most recent (rather than the highest) training or education can be more relevant. The purpose of this study is to investigate whether it is better in some cases to base the projections in *Trends and forecasts* on an individual's most recent training rather than on their highest educational attainment. This study focuses on those with municipal adult education or training (komvux) on the secondary school level within the fields of health and social care or child and recreation.

The appropriation directions from the government for the budget year 2022 specified that SCB continue to be responsible for the continual work with the long-term forecasts, but also that SCB review methods for forecasting supply and demand for vocational training. This study is a first step in reviewing how vocational training on secondary school level is best dealt with in the education forecasts.

- In the year 2020 there were 306 000 individuals aged 16–74 whose highest educational attainment was within the field of health and social care, and 133 000 whose field was child and recreation. These individuals constitute the population for those fields defined in *Trends and forecasts* for that year. Among them the employment rates were 69 and 74 percent, respectively.
- A further 80 000 individuals had participated in education or training at the secondary level in health and social care after they had achieved their highest educational attainment. The corresponding figure was 16 500 for the child and recreation field.

- According to criteria that SCB developed for this study, the studied education variable, highest educational attainment, should be replaced by most recent education or training in some cases. This applies to 55 000 individuals with a later education in health and social care and 8 200 in child and recreation.
- Applying these principles to the population in *Trends and forecasts 2020*, i.e., in some cases using an individual's most recent education rather than their highest attained, gives completion rates more in line with those from the Swedish National Agency for education for these fields.
- An alternative forecast taking changes in the educational variable into account projects a large shortage of individuals with a background in health and social care, just as the original method does. The overall implications of the results are thus the same as in *Trends and Forecasts 2020*, although the size of the shortage is somewhat smaller with the new method. This is because the new method projects a slightly larger supply of individuals with this educational background. In addition, with the new method demand does not increase as much due to better matching from start between educational background and occupation.
- The alternative forecast for the child and recreation field shows a larger surplus supply than *Trends and Forecasts 2020*.
- The new education classification will be implemented in the coming *Trends and forecasts 2023* for the health and social care as well as child and recreation field.

